

1. Demografický vývoj

Sídelní struktura

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě republiky a hraničí se Slovenskem a Polskem

Rozloha 5 431 km² řadila Moravskoslezský kraj mezi kraje středně velké (6,9 % z rozlohy celého Česka) a se svými 300 obcemi patřil k regionům s nejmenším počtem sídel (podíl 4,8 % z 6 258 obcí celé republiky). Ke konci roku 2023 byl s počtem 1 189,2 tis. obyvatel čtvrtým nejlidnatějším krajem (za Středočeským krajem, Prahou a Jihomoravským krajem) a žilo v něm tak 10,9 % republiky. Ve srovnání s rokem 2018 se rozloha kraje téměř nezměnila, podíl na počtu obyvatel Česka poklesl o 3 desetiny p. b. Hustota zalidnění 219 obyvatel na km² byla druhá největší po hlavním městě Praze, přičemž týž údaj pro celou republiku dosáhl 138 obyvatel na km². K 31. 12. 2023 činil průměrný počet obyvatel na 1 obec v kraji 3 964 osob a průměrná rozloha obce byla 18,1 km². I tyto hodnoty byly ve srovnání s průměrnými republikovými hodnotami 1 742 osob/obec, resp. 12,6 km²/obec výrazně vyšší.

Podíl městského obyvatelstva byl v rámci Česka nadprůměrný

Na území Moravskoslezského kraje můžeme najít 42 měst, jejich počet se od roku 2010 nezměnil. Téměř tříčtvrtinový podíl (73,2 %) městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel kraje byl v rámci celého Česka nadprůměrný – nepočítaje Prahu, pak dokonce výrazně nadprůměrný. Ve srovnání s rokem 2018 se podíl obyvatel žijících ve městech snížil o 0,8 p. b. Při porovnání okresů dosáhl podíl městského obyvatelstva nejvyšší úroveň v okresech Ostrava-město (95,5 %) a Karviná (85,6 %), naopak nejnižší v okresech Frýdek-Místek (51,9 %) a Opava (53,4 %). Nejvíce měst se rozkládalo v okrese Bruntál a Nový Jičín (shodně 9). Zvláštní skupinou měst byla tzv. statutární města, kterými jsou Frýdek-Místek, Havířov, Karviná, Opava, Ostrava a Třinec. Největším městem v kraji bylo krajské město Ostrava s 284 765 obyvateli, naopak v nejmenším městě Janov v okrese Bruntál žilo pouze 264 obyvatel.

Převážná část obyvatel kraje je koncentrována v širší oblasti ostravsko-karvinské aglomerace

Výše uvedené dokládá vysokou míru urbanizace území Moravskoslezského kraje. Sídelní struktura kraje však byla v jeho jednotlivých oblastech rozdílná. Převážná část obyvatel kraje žila v širší oblasti ostravsko-karvinské aglomerace. Populace této centrální části kraje byla koncentrována převážně do městských aglomerací, na druhé straně okrajové části horských a podhorských regionů na západě a východě kraje byly charakteristické nižší hustotou osídlení v převážně vesnické zástavbě. Největší počet obyvatel na km² žije v okresech Ostrava-město (958 obyvatel) a Karviná (676 obyvatel), naopak nejméně byl zalidněn okres Bruntál, kde na km² rozlohy připadá v průměru jen 58 obyvatel. Okres Karviná od roku 2018 vykázal úbytek zalidnění o 20 obyvatel na km², což bylo nejvíce v celém Česku.

Sídelní struktura kraje je charakterizována vysokým zastoupením velkých měst

V rozdělení obcí do velikostních skupin podle počtu obyvatel byla na jedné straně Ostrava jako zástupce největší velikostní skupiny 100 000 a více obyvatel, dále tři statutární města Havířov (69 694 osob), Opava (55 600 osob) a Frýdek-Místek (53 938 osob) ve skupině 50 000 až 99 999 obyvatel a 8 měst v kategorii 20 000 až 49 999 obyvatel. Na opačné straně stálo 13 obcí, jejichž počet obyvatel nepřesáhl 199 osob. V obcích s počtem obyvatel menším než 1 000 osob žilo pouze 6,2 % populace Moravskoslezského kraje, což byla nejmenší hodnota mezi všemi kraji v Česku. Nejvíce obcí (celkem 118 obcí) mělo počet obyvatel v rozmezí 1 000 až 4 999 osob a žilo v nich přes 250 tisíc obyvatel.

Nejméně lidnaté obce kraje leží hlavně v okrese Bruntál

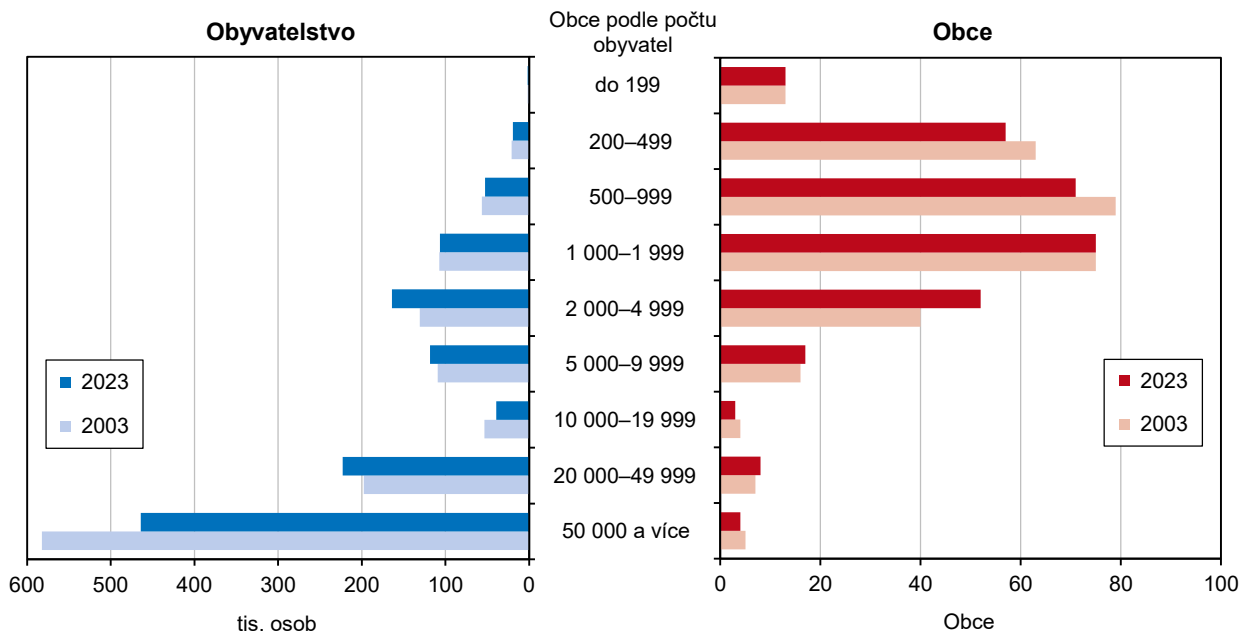
Jak již bylo řečeno, největším sídlem v kraji byla Ostrava. Nejméně lidnatou obec Novou Pláň se 79 obyvateli najdeme v okrese Bruntál, v němž se nalézalo ještě

7 dalších obcí s méně než 200 obyvateli. V okrese Nový Jičín byla jediná obec do 200 obyvatel (Heřmánky), další 4 ležely v okrese Opava. Nejmenší obcí v okrese Frýdek-Místek byla Hřčava s 248 obyvateli a v okrese Ostrava-město obec Čavisov s 513 obyvateli. V okrese Karviná neměla žádná ze 17 obcí méně než tisíc obyvatel.

Graf 1.1 Sídlní struktura Moravskoslezského kraje v letech 2003 a 2023 (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ

Počet a pohyb obyvatel

Po rekordním přírůstku obyvatel v roce 2022 nastal v kraji v roce 2023 opět jeho pokles

V Moravskoslezském kraji bydlelo ke konci roku 2023 (dle zpracované bilance stavu obyvatel navazující na výsledky sčítání lidu, domů a bytů) 1 189 204 osob. V průběhu roku poklesl počet obyvatel kraje o 470 osob, což byl sice proti loňskému roku pokles, ale výrazně menší než v předchozích letech. V kraji ubylo více mužů než žen, meziročně 287 mužů a 183 žen. Při přepočtu na 1 000 obyvatel činila hodnota celkového úbytku obyvatel v Moravskoslezském kraji $-0,4\text{‰}$, horší výsledek $-1,4\text{‰}$ vykázal pouze Ústecký kraj.

V kraji je dlouhodobě registrován úbytek obyvatel, který se nedaří zastavit

Počet obyvatel kraje klesá trvale od roku 1995 s výjimkou let 2007 a 2008, přičemž za oba roky současně přibýlo necelých tisíc obyvatel, a roku 2022, kdy byl zaznamenán rekordní celkový přírůstek obyvatel ve výši 11 685 osob. V dlouhodobém horizontu patří úbytky obyvatel v Moravskoslezském kraji k největším mezi všemi kraji v Česku. Od roku 2001 (přepočteno na současnou územní strukturu) kraj ztratil přes 71 tis. obyvatel. V žebříčku krajů podle počtu obyvatel Moravskoslezský kraj v průběhu roku 2020 sestoupil na čtvrtou příčku, zatímco třetím nejlidnatějším krajem Česka se stal za Středočeským krajem a hl. městem Prahou Jihomoravský kraj.

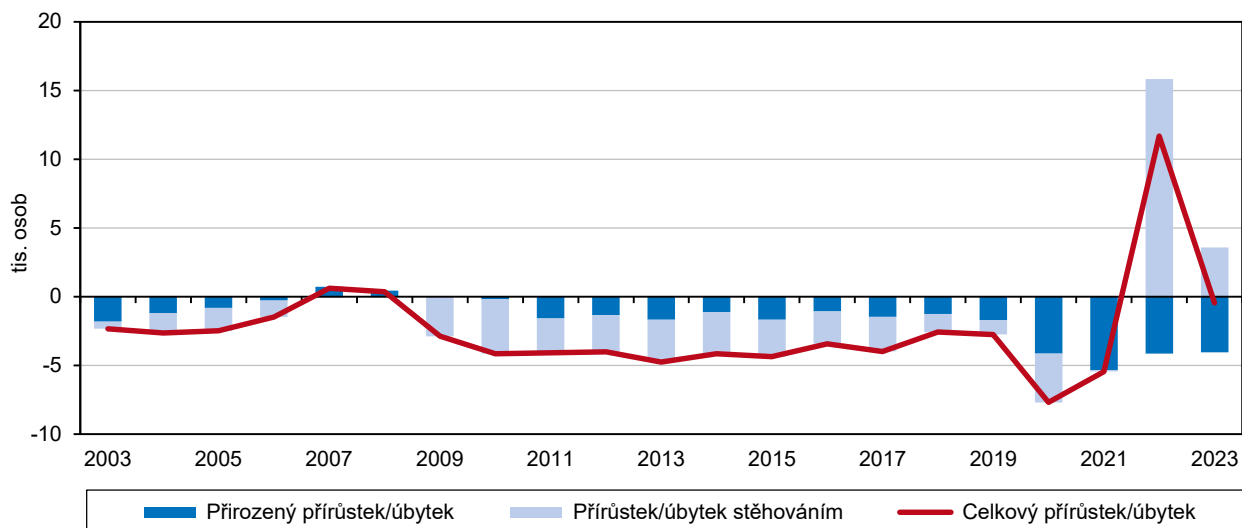
Na úbytku obyvatel v roce 2023 se z větší části podílel přirozený úbytek obyvatel

Na skokovém nárůstu počtu obyvatel v roce 2022 a jeho mírném poklesu v roce 2023 se podílelo kladné saldo migrace, ve kterém na straně přistěhovaných dominovali občané Ukrajiny, zejména pak ti s udělenou dočasnou ochranou v souvislosti s válkou na Ukrajině. Statistika obyvatelstva v letech 2020 a 2021 byla pro změnu výrazně ovlivněna epidemií onemocnění covid-19, kdy byly počty zemřelých v kraji nejvyšší od vzniku novodobého krajského uspořádání. Tento stav jen umocnil trend z posledních let, kdy umírá v kraji více lidí, než kolik se jich rodí.

V roce 2023 zemřelo v kraji o 4 046 lidí více, než kolik se jich v průběhu roku živě narodilo, v relativním vyjádření to bylo $-3,4$ osoby na 1 000 obyvatel středního stavu. Absolutně byl tento úbytek nejvyšší mezi všemi kraji v Česku, v relativním vyjádření dopadly hůře kraje Karlovarský ($-4,1$ ‰) a Ústecký ($-3,9$ ‰). V žádném z okresů kraje nedosáhl přirozený přírůstek kladných hodnot. Nejméně obyvatel ubylo jak v absolutním vyjádření (-309 osob), tak i při přepočtu na 1 000 obyvatel ($-2,0$ ‰) v okrese Nový Jičín. Naopak nejpostiženějším okrese byla Karviná, v níž v průběhu celého roku ubylo přirozenou cestou 1 242 osob, tj. 5,1 osoby na 1 000 obyvatel.

Graf 1.2 Pohyb obyvatel Moravskoslezského kraje

Zdroj: ČSÚ

Moravskoslezský kraj vykázal podruhé v řadě kladné migrační saldo

Na nízké záporné bilanci obyvatel kraje se tak v roce 2023 pozitivně podílela migrace, neboť do kraje se přistěhovalo o 3 576 osob (v přepočtu na 1 000 obyvatel 3,0 ‰) více, než kolik se jich z kraje vystěhovalo. Moravskoslezský kraj tak druhým rokem vykázal kladné migrační saldo, které současně bylo šesté nejvyšší v rámci Česka. Nejvíce obyvatel stěhováním přibýlo v Praze a ve Středočeském kraji. Pouze dva z okresů Moravskoslezského kraje vykázaly v roce 2023 úbytek obyvatel stěhováním – Bruntál (o 255 osob, tj. $-2,8$ ‰) a Karviná (o 93 osob, tj. $-0,4$ ‰). Přírůstek obyvatel stěhováním byl výrazný především v okrese Ostrava-město (2 522 osob, při přepočtu na 1 000 obyvatel 7,9 osoby).

Více než tři pětiny přistěhovalých bylo ze zahraničí

Do Moravskoslezského kraje se v roce 2023 přistěhovalo 13 102 osob, což ve srovnání s rokem 2022, kdy k nám přišla migrační vlna z Ukrajiny, bylo o 9 896 osob méně. Přesto zůstal počet přistěhovalých oproti předchozím letům vysoký. Z ostatních krajů Česka se přistěhovalo 5 060 osob (38,6 % přistěhovalých) a 8 042 osob ze zahraničí (61,4 % přistěhovalých). Mezi přistěhovalými mírně převažovaly ženy (51,3 %). Nejvíce obyvatel se přistěhovalo do okresu Ostrava-město (8 449 osob), a to i relativně (26,6 osoby na 1 000 obyvatel středního stavu). Nejmenší relativní přírůstek přistěhovalých byl zaznamenán v okrese Bruntál, do kterého se přistěhovalo 13,0 osoby na 1 000 obyvatel.

Téměř tři čtvrtiny vystěhovalých mířilo do jiných regionů Česka

V průběhu roku 2023 se z kraje vystěhovalo 9 526 osob (o 2 362 více než v roce 2022). Do ostatních krajů Česka se vystěhovalo 6 926 osob (72,7 % vystěhovalých) a 2 600 osob se odstěhovalo do zahraničí (27,3 % vystěhovalých). Rovněž mezi vystěhovalými převládaly s 52,4 % ženy. Nejvíce osob se vystěhovalo z okresů Ostrava-město a Karviná, při přepočtu na 1 000 obyvatel se jim blížil okres Nový Jičín.

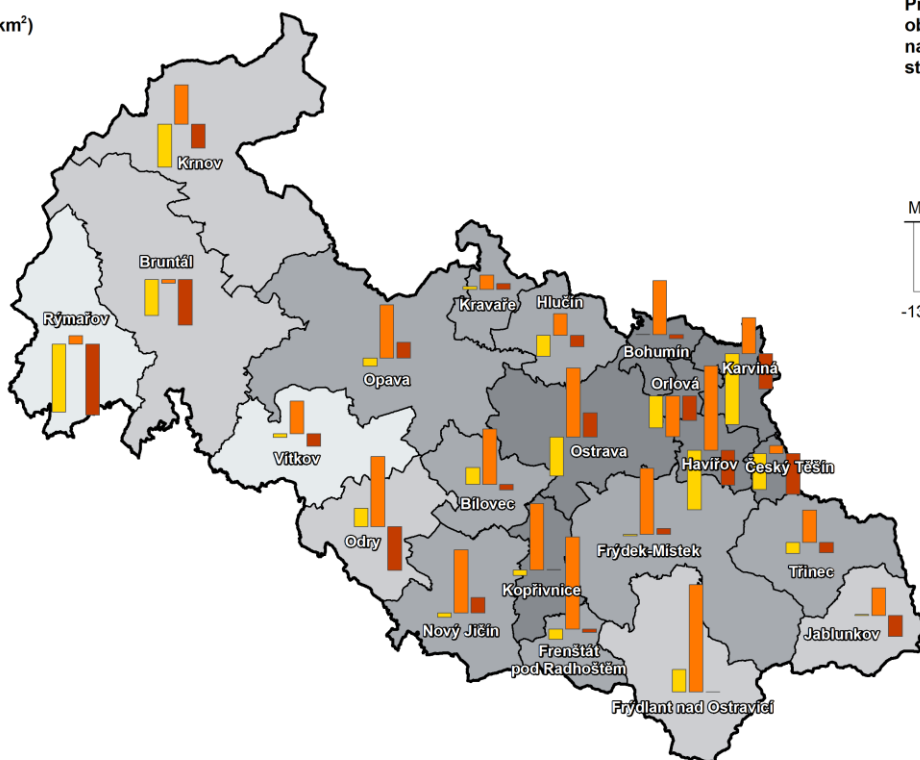
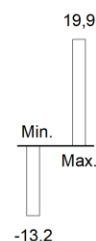

Pohyb obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Moravskoslezského kraje v letech 2021 až 2023

Hustota zalidnění (počet obyvatel na km²) k 31. 12. 2023

- Méně než 50
- 50–149
- 150–249
- 250 a více

Přírůstek/úbytek obyvatel na 1 000 obyvatel středního stavu

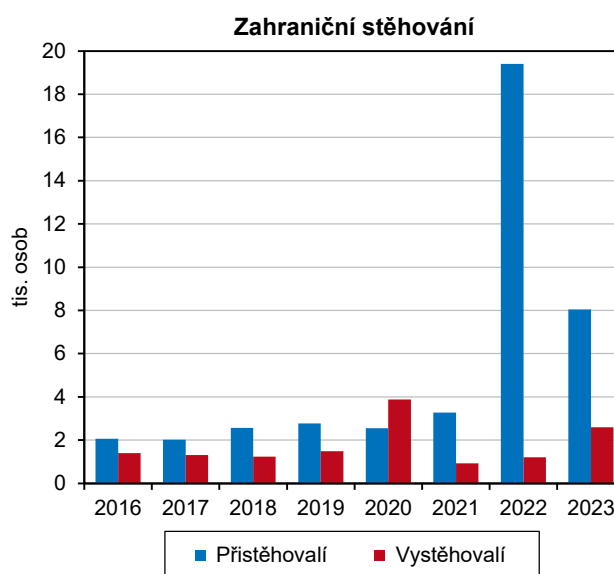
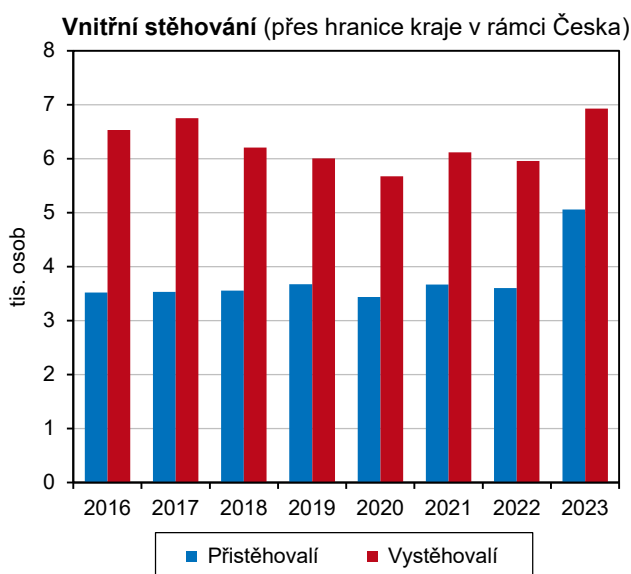
Zdroj: ČSÚ

Salda zahraniční migrace vykazovala kladné hodnoty

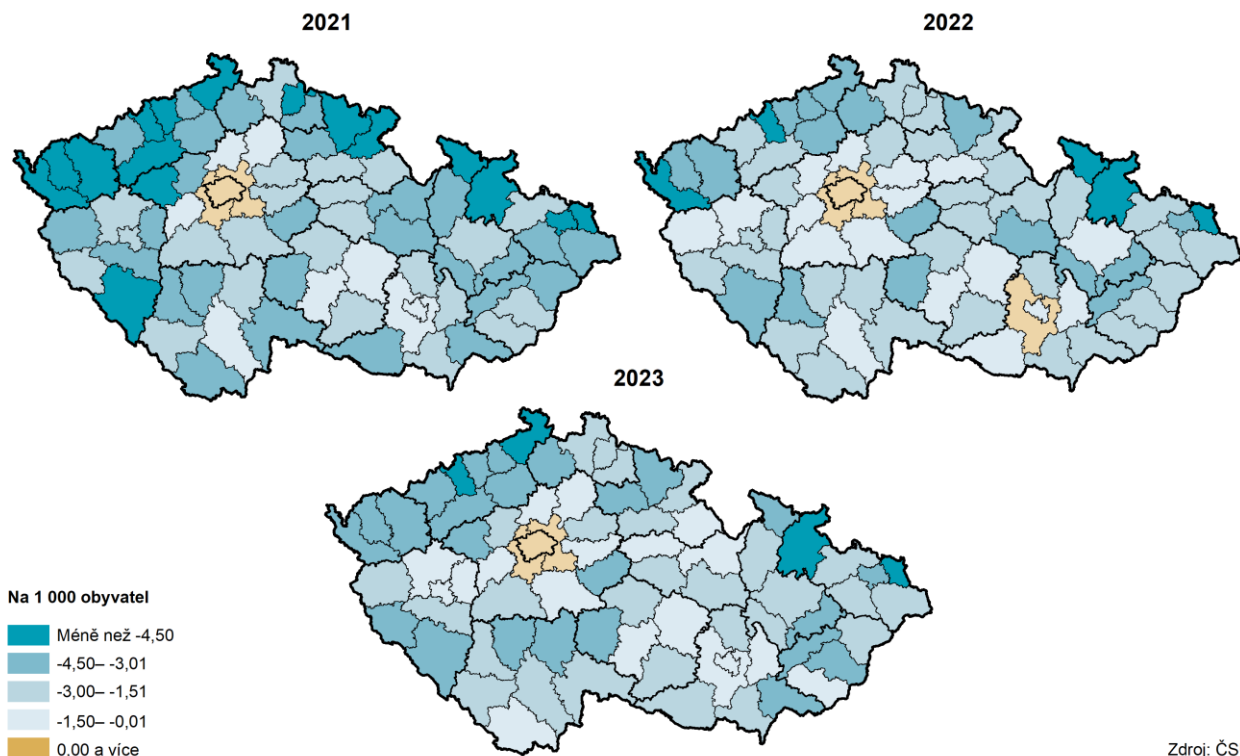
Vývoj krajské migrace a změny v jejím saldu ovlivňuje v posledních letech – možno říci pozitivně – míra zahraniční migrace. Od roku 2018, s výjimkou roku 2020, se z kraje do ciziny vystěhovalo méně osob, než kolik se jich do kraje z ciziny přistěhovalo. V letech 2022 a 2023 dosáhly tyto rozdíly rekordních hodnot 18 186 osob, resp. 5 442 osob. A přestože úbytky stěhováním do ostatních krajů Česka byly záporné, překlopila migrace s cizinou celkové migrační saldo do plusových hodnot.

Graf 1.3 Migrace v Moravskoslezském kraji

Zdroj: ČSÚ

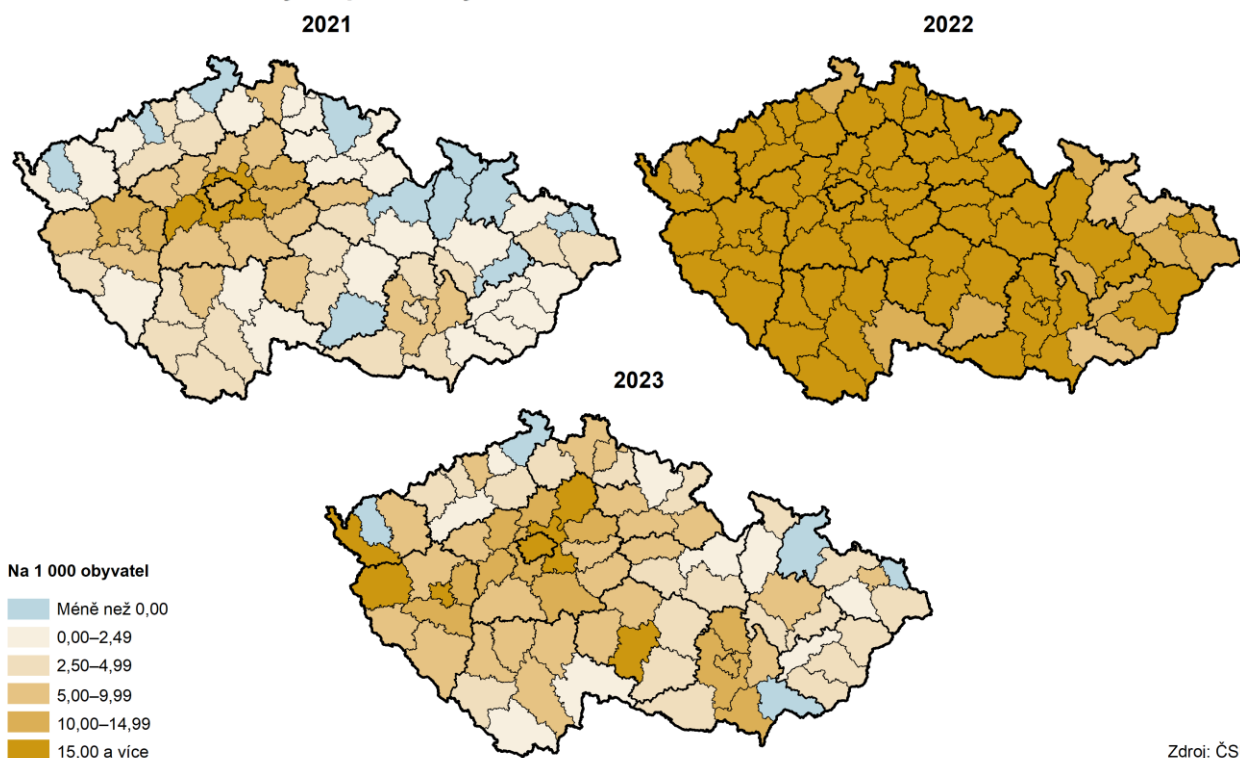

Přirozený přírůstek/úbytek počtu obyvatel v okresech v letech 2021 až 2023

Zdroj: ČSÚ

Přírůstek/úbytek počtu obyvatel stěhováním v okresech v letech 2021 až 2023

Zdroj: ČSÚ

V rámci kraje se v roce 2023 přestěhovalo asi 20 tis. osob

Pro dokreslení je možno uvést, že vnitrokrajské stěhováním, tj. stěhováním mezi obcemi v rámci Moravskoslezského kraje, se v roce 2023 týkalo 19 625 osob, což bylo 6,8 % celostátního úhrnu. Vzhledem k podílu obyvatel kraje na celé republice (10,9 %) lze vnitřní migraci v kraji hodnotit jako podprůměrnou.

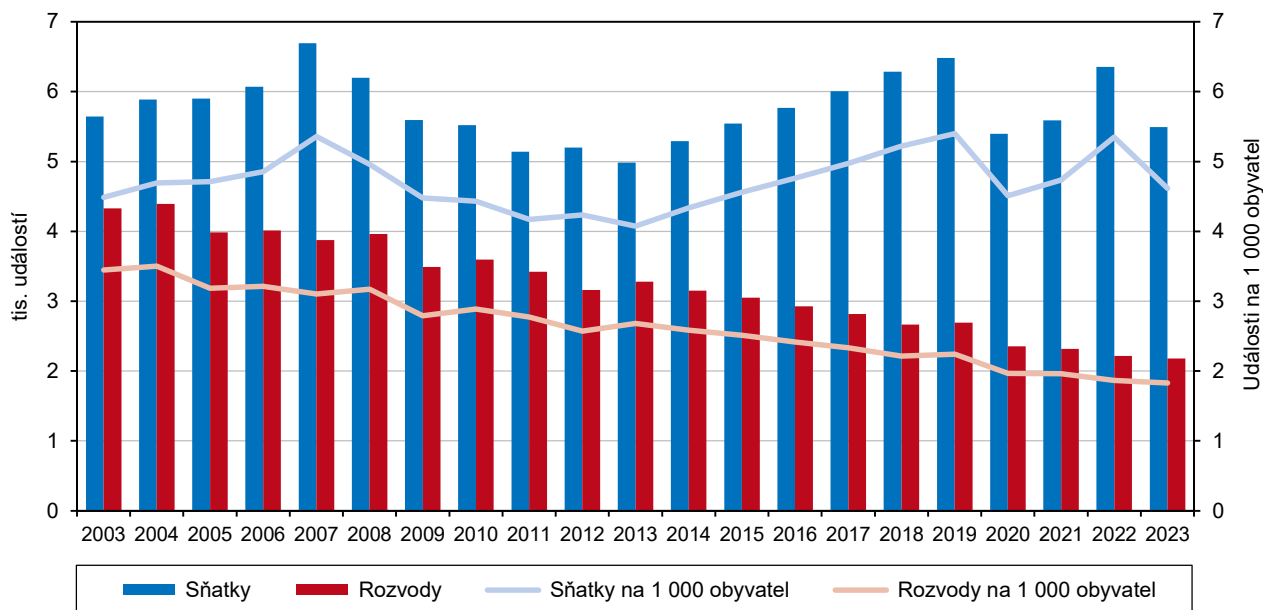

Necelé dvě třetiny sňatků uzavírali doposud svobodní partneři

V roce 2013 bylo v Moravskoslezském kraji uzavřeno historicky nejméně 4 985 sňatků. V následujících letech jejich počet každoročně rostl až k 6 484 sňatkům v roce 2019. V dalších dvou letech vlivem opatření přijatých proti šíření nemoci covid-19 jejich počty prudce poklesly – v roce 2020 na 5 396 sňatků a v roce 2021 na 5 589 sňatků. Rok 2022 se nesl ve znamení zvýšeného zájmu o uzavření manželství a počet sňatků meziročně vzrostl o 13,7 % na 6 355 obřadů. V posledním sledovaném roce však došlo k jejich opětovnému propadu o 13,5 % (o 861 obřadů) k hodnotě 5 494 sňatků. V téměř dvou třetinách případů (64,1 %) to byl pro oba snoubence první sátek. Průměrný věk ženicha činil 38,7 let a nevěsty 36,0 let. V obou případech se jednalo o pokračování trendu rostoucích věků sezdávaných partnerů. V případě prvního sňatku byl průměrný věk partnerů nižší, a to 33,9 let, resp. 31,4 let. I v tomto případě se průměrný věk stále zvyšoval, ve srovnání s rokem 2018 shodně o 1,8 roku v případě obou pohlaví.

Graf 1.4 Sňatky a rozvody v Moravskoslezském kraji

Zdroj: ČSÚ

Počty rozvodů se dlouhodobě snižovaly, v téměř 60 % případů se rozváděla manželství s nezletilými dětmi

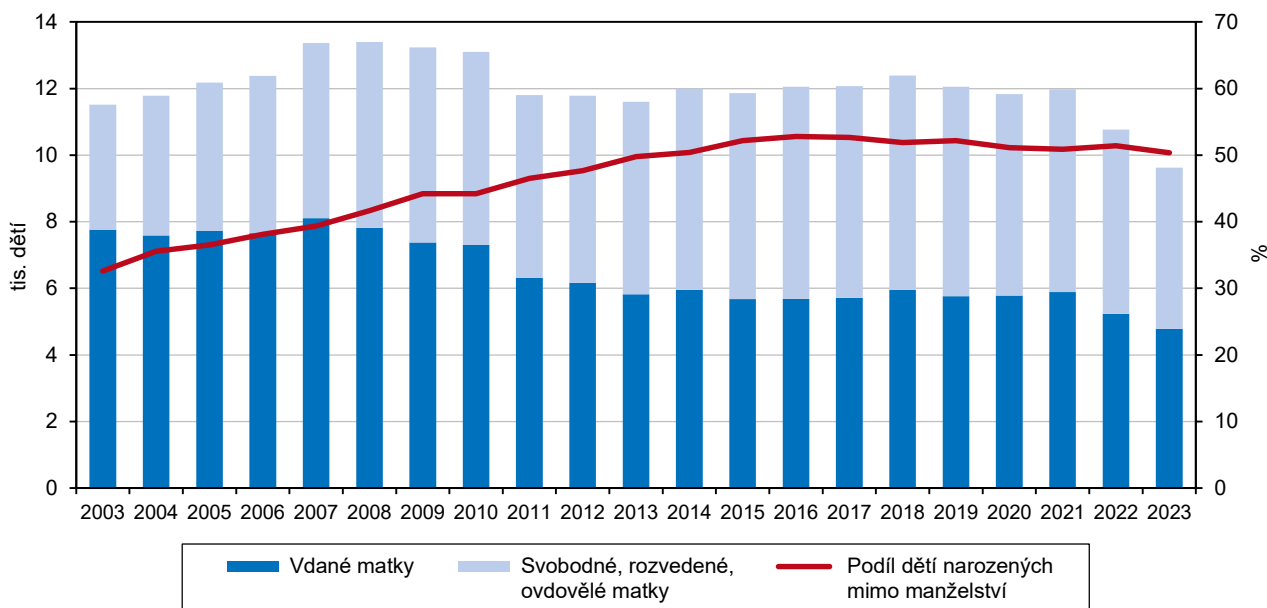
V minulém roce bylo v kraji rozvedeno 2 179 manželství, což bylo meziročně o 35 rozvodů méně. Počty rozvodů v Moravskoslezském kraji dlouhodobě klesají, proti roku 2018, kdy bylo rozvedeno 2 666 manželství, o více než 18 %. V celkem 1 255 případech (57,6 % z úhrnu rozvedených manželství) se jednalo o manželství s nezletilými dětmi. Více než dvě pětiny (42,9 %) manželství bylo rozvedeno po 15 a více letech jeho trvání. Průměrný věk při rozvodu byl v případě mužů 46,2 let a u žen 43,3 let. V obou případech se věk meziročně mírně zvýšil. Návrh na rozvod podávali manželé převážně společně (71,6 % z úhrnu rozvedených manželství), popř. se jednalo o návrh ženy (18,8 % z úhrnu rozvedených manželství). V souhrnu na 100 uzavřených sňatků připadalo v loňském roce 39,7 manželství rozvedených.

Hrubá míra porodnosti je dlouhodobě pod celorepublikovou úrovní

V kraji se v roce 2023 živě narodilo 9 629 dětí, což bylo o 1 141 dětí méně než v roce předchozím (pokles o 10,6 %). Generace narozených v roce 2023 tak byla nejslabší od roku 2000, kdy vznikl kraj v současném správním uspořádání. Hrubá míra porodnosti (počet narozených na tisíc obyvatel) se zejména vlivem rekordně nízké porodnosti snížila na 8,1 ‰ a nadále zůstávala pod celorepublikovou úrovní (8,4 ‰ v roce 2023). Nejvyšší hrubou mírou porodnosti v rámci kraje vykázal okres Nový Jičín (8,4 ‰), nejnižší byla zaznamenána v okresech Karviná (7,5 ‰) a Bruntál (7,9 ‰).

Graf 1.5 Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství v Moravskoslezském kraji

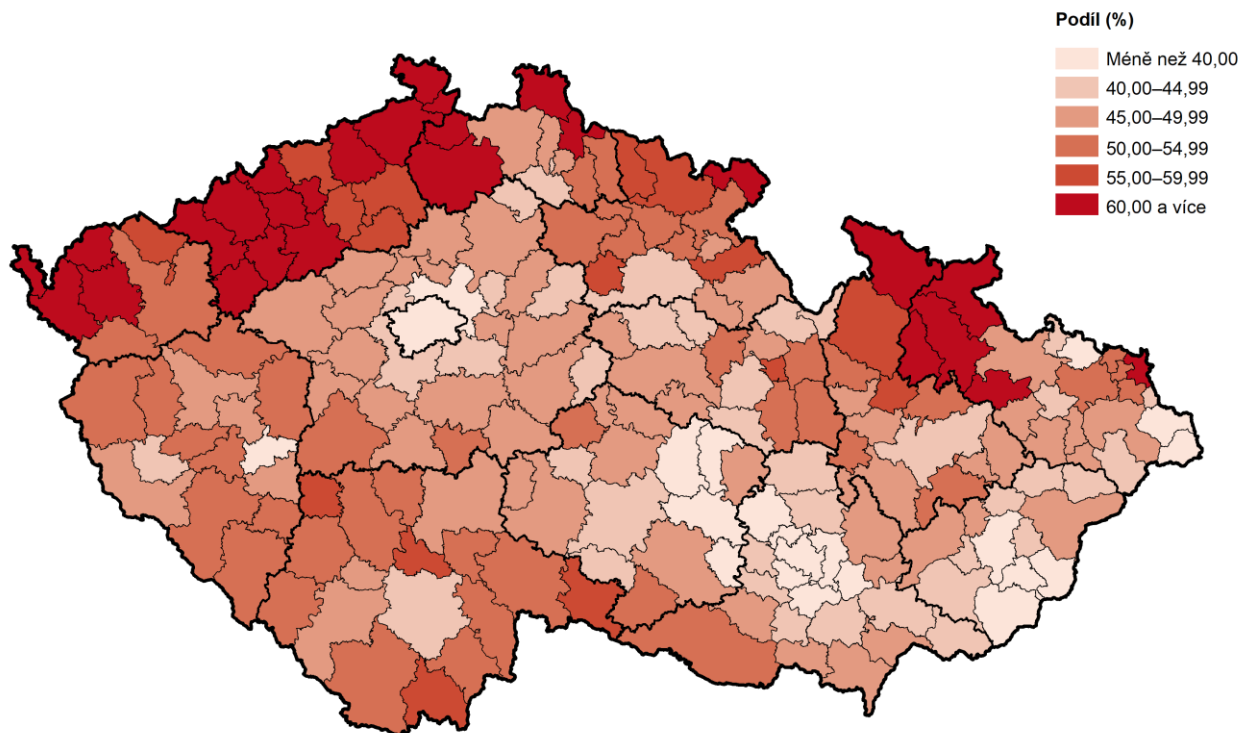
Zdroj: ČSÚ

Ve všech okresech Moravskoslezského kraje v roce 2023 se narodilo více chlapců než děvčat

Z celkového počtu živě narozených dětí v roce 2023 bylo 51,5 % chlapců, převaha chlapců nad děvčaty platila ve všech okresech. Celkem 4 319 dětí bylo prvorozených (44,9 % všech živě narozených dětí), 3 677 druhorozených (38,2 %) a 1 633 dětí bylo pro matku již jako třetí či další dítě (17,0 %). Nejvýraznější změny ve srovnání s rokem 2018 doznala kategorie prvorozených, jejíž zastoupení se snížilo o 1,6 p. b.

Živě narození mimo manželství ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2023

Zdroj: ČSÚ

Podíl živě narozených dětí mimo manželství v roce 2023 byl nejnižší za posledních 10 let

V roce 2023 došlo v Moravskoslezském kraji k meziročnímu poklesu podílu dětí narozených mimo oficiální manželský svazek o 1,1 p. b. na 50,3 % a jednalo se o nejnižší hodnotu od roku 2013. Nejvyšší podíl živě narozených dětí mimo manželství byl „tradičně“ zaznamenán v okrese Bruntál (63,6 %), což byla čtvrtá nejvyšší hodnota mezi všemi okresy v Česku (po okresech Most, Děčín a Chomutov). Naopak v okrese Frýdek-Místek činila hodnota tohoto podílu pouze 41,8%.

Průměrný věk matky při narození prvního dítěte se nadále pozvolna zvyšoval

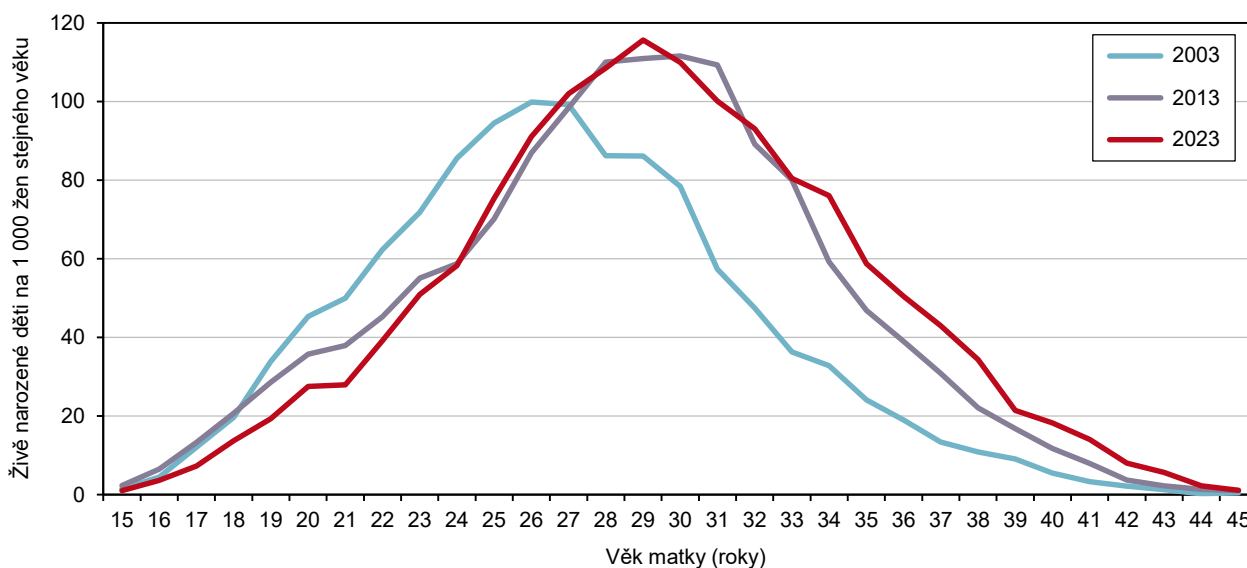
Průměrný věk matky při narození dítěte se v hodnoceném období od roku 2018 pozvolna zvyšoval z 30,1 let na 30,6 let v roce 2023. Ve srovnání s průměrem Česka byl o 0,5 roku nižší. Své první dítě rodily ženy v Moravskoslezském kraji v průměru ve 29,0 letech, druhé dítě v 31,5 letech a třetí a další v pořadí ve 33,2 letech. V mezikrajském srovnání byly nejstarší prvorodičky v Praze (31,5 let) a nejmladší v Ústeckém kraji (28,0 let).

Nejvíce dětí se rodilo ženám ve věku 28 až 30 let

S porodností jako takovou úzce souvisí plodnost žen. Míry plodnosti vyjadřují počet živě narozených dětí ženám v daném věku ke střednímu stavu žen stejného věku (na 1 000 žen daného věku). Z těchto hodnot je pak možné zaznamenat změny v hodnotách plodnosti v závislosti na věku matky. V roce 2023 byly nejvyšší hodnoty plodnosti zaznamenány u moravskoslezských žen ve věku 28 až 30 let, zatímco v roce 2001 to bylo ve věku 25 až 27 let. Další významný rozdíl mezi oběma roky byl v hodnotách maxim – v roce 2021 se pohybovaly na úrovni 116 živě narozených dětí, zatímco v roce 2001 to bylo 100 živě narozených dětí na 1 000 žen daného věku.

Graf 1.6 Míry plodnosti podle věku matky v Moravskoslezském kraji

Zdroj: ČSÚ

Úhrnná plodnost žen v Moravskoslezském kraji se již druhým rokem snižuje

Dalším ukazatelem spojeným s porodností je úhrnná plodnost žen, která udává počet živě narozených dětí, které by se mohly narodit jedné ženě, kdyby se hodnoty míry plodnosti podle věku a v daném roce neměnily během celého reprodukčního období, tj. ve věku 15–49 let. Ideální hodnota úhrnné plodnosti, která udržuje stav populace, je 2,1. V roce 2023 měla v Moravskoslezském kraji úhrnná plodnost hodnotu 1,463 (v Česku 1,456) a od roku 2021, kdy dosáhla svého maxima 1,780, se snižovala.

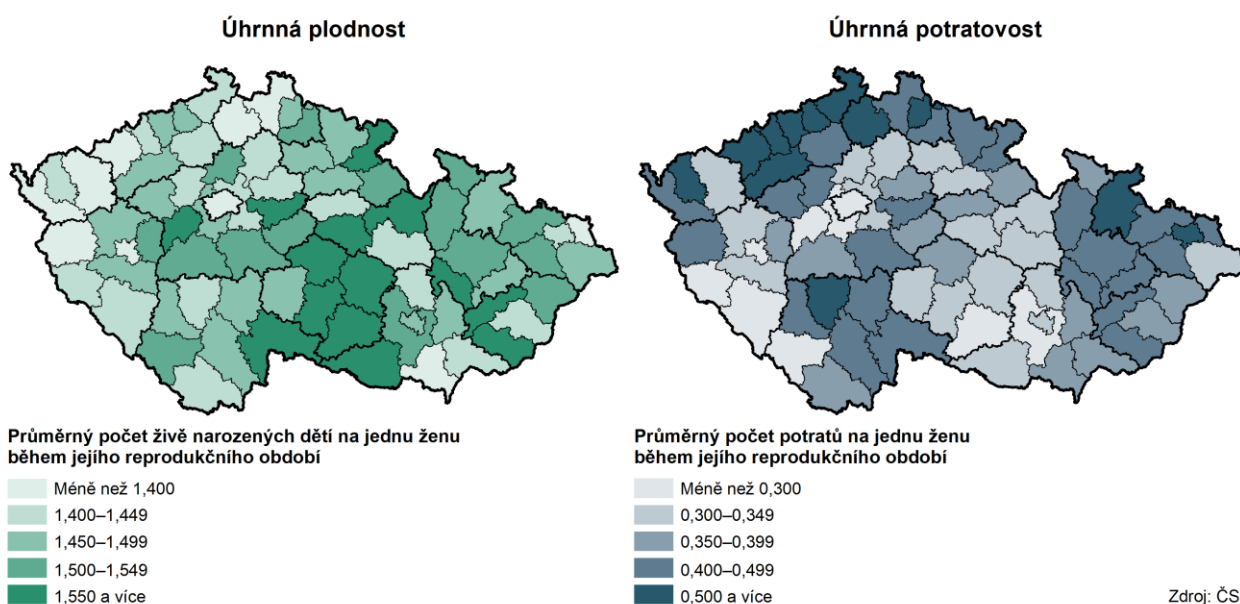
Úhrnná potratovost meziročně vzrostla

Počet potratů vykazuje od roku 1991 převážně klesající trend. V loňském roce však došlo k meziročnímu nárůstu o 75 případů (o 2,4 %) a jejich počet činil 3 160.

Z uvedeného počtu bylo 33,9 % samovolných potratů a 62,4 % uměle přerušených těhotenství (UPT). V rozhodující většině případů (58,7 %) se jednalo o potraty svobodných žen, v necelé třetině (31,8 %) o ženy vdané. Téměř polovina (48,5 %) potratů se týkala třicátnic, dalších 36,6 % potratů žen ve věku 20 až 29 let, desetina potratů žen 40letých a starších a zbývajících 5,0 % potratů podstoupily ženy mladší 20 let. Ukazatel úhrnné potratovosti (průměrný počet potratů na jednu ženu během jejího reprodukčního období) v Moravskoslezském kraji v roce 2023 činil 0,476. Přestože úhrnná potratovost druhým rokem rostla, stále se jednalo o čtvrtou nejnižší hodnotu od roku 2001. Nejvyšší hodnoty úhrnné potratovosti v roce 2023 byly evidovány v Ústeckém kraji (0,568) a naopak nejnižší v hl. městě Praze (0,298).

Úhrnná plodnost a úhrnná potratovost v okresech v roce 2023

Každé osmé UPT bylo provedeno ze zdravotních důvodů

UPT bylo v Moravskoslezském kraji v roce 2023 provedeno 1 972 a meziročně vzrostly o 1,0 %. Ve více než dvou třetinách to byl pro ženu první zákrok (69,6 %), v 13,1 % se jednalo minimálně o třetí UPT. Celkem 12,9 % UPT bylo provedeno ze zdravotních důvodů.

Jedno ze čtyř těhotenství skončilo v roce 2023 potratem

V roce 2023 připadalo v Moravskoslezském kraji na 100 narozených dětí 32,7 potratu, což bylo více než průměr Česka (27,3). Až do konce roku 2021 se hodnota ukazatele postupně snižovala, v posledních dvou letech však opětovně rostla (proti roku 2022 o 4,2 potratu). Potratem v současné době končí zhruba čtvrtina těhotenství, zatímco v roce 2001 to byla třetina.

V roce 2023 se počet zemřelých vrátil k hodnotám před pandemií koronaviru

Počet zemřelých osob v Moravskoslezském kraji se v roce 2023 meziročně snížil o 1 244 osob (o 8,3 %) na 13 675 osob. Počet zemřelých se tak vrátil k obvyklým hodnotám z předpandemických let 2018 a 2019. V letech 2020 až 2022, které byly zásadně ovlivněny pandemií koronaviru, dosáhly počty zemřelých výrazně vyšších hodnot s historickým maximem v novodobé historii kraje (17 325 osob) v roce 2021.

Hrubá míra úmrtnosti byla i v roce 2023 nejvyšší v okrese Karviná

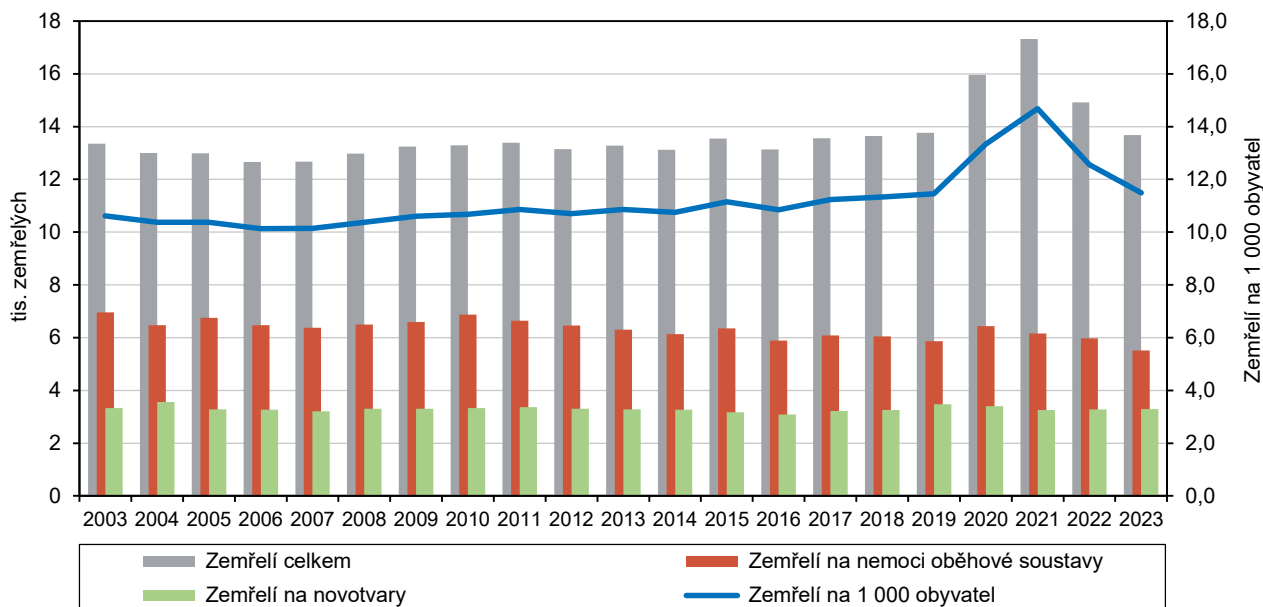
Hrubá míra úmrtnosti (počet zemřelých na tisíc obyvatel) v roce 2023 činila 11,5 ‰, svou výší se tak přiblížila k hodnotám z let před pandemií. Horšího nebo podobného výsledku dosáhly pouze kraje Ústecký (11,7 ‰) a Karlovarský (11,3 ‰). Vyšší hrubá míra úmrtnosti než krajský průměr byla zaznamenána v okresech Karviná (12,6 ‰),

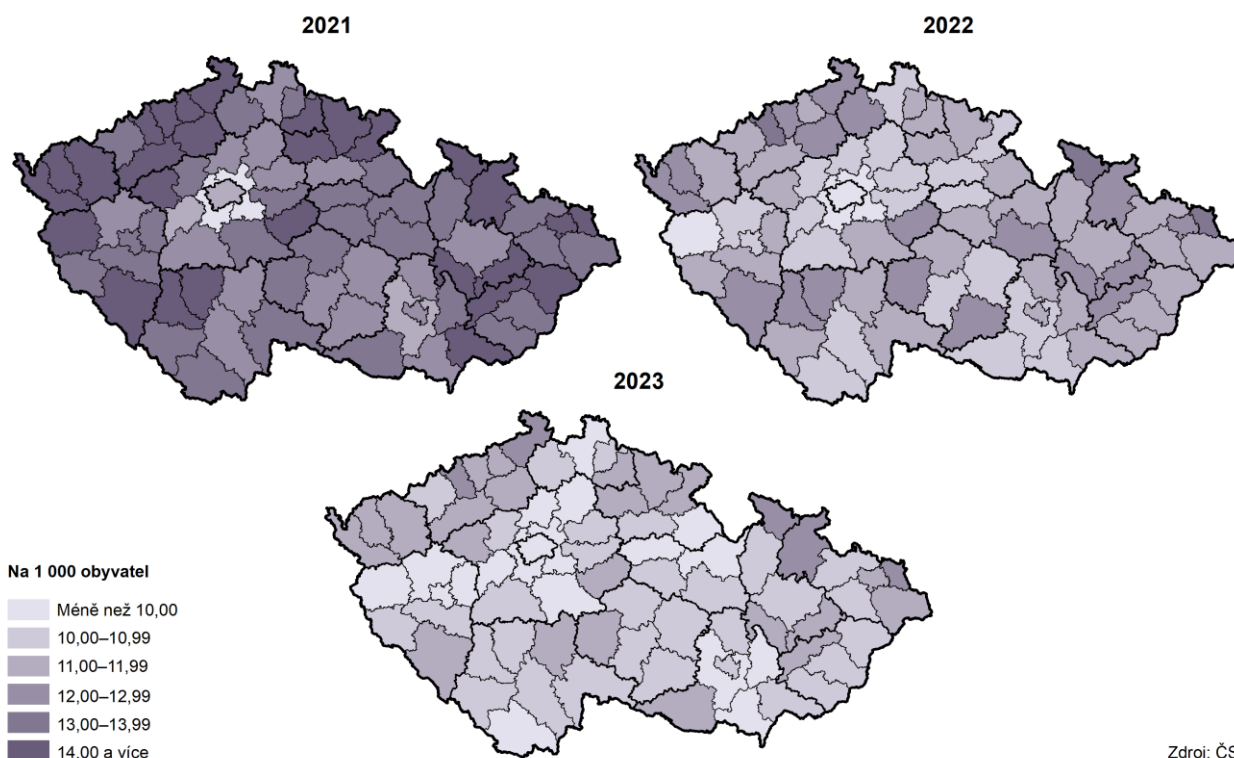
Bruntál (12,5 ‰) a Ostrava-město (11,7 ‰). Ostatní okresy Moravskoslezského kraje se udržely pod touto hodnotou, všechny ale vykázaly úmrtnost vyšší než celorepublikový průměr (10,4 ‰).

Graf 1.7 Zemřelí v Moravskoslezském kraji

Zdroj: ČSÚ

Zemřelí v okresech v letech 2021 až 2023

Zdroj: ČSÚ

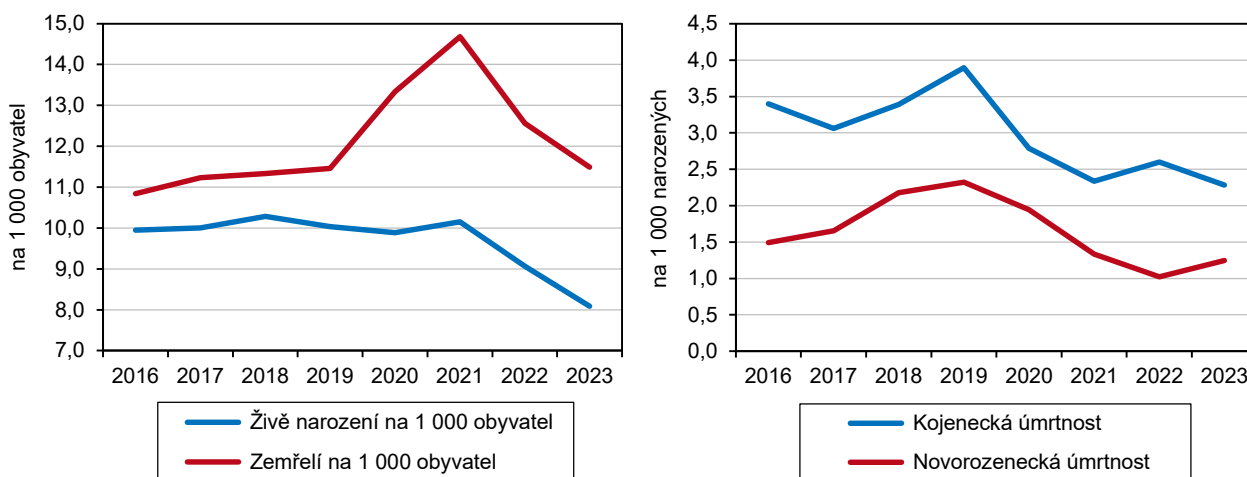
K úmrtím docházelo především v důsledku nemocí oběhové soustavy a obecně na rakovinu

V roce 2023 stejně jako v předchozích letech byly největším „zabijákem“ nemoci oběhové soustavy (5 508 osob, tj. 40,3 % všech zemřelých) a tzv. novotvary (3 293 osob, tj. 24,1 % všech úmrtí). V případě nemocí oběhové soustavy, zvláště pak diagnóz infarktů myokardu a cévních nemocí mozku, byl patrný i přes značnou

rozkolísanost výsledků trend poklesu těchto případů vedoucích ke smrti. V počtech případů úmrtí pro příčiny novotvarů byla v posledních třech letech zaznamenána stagnace. Podle statistiky z roku 2023 zemřelo 138 lidí dokonanou sebevraždou, tj. zhruba trojnásobek, než kolik jich zemřelo při dopravních nehodách na silnicích v Moravskoslezském kraji (44 osob). V posledním sledovaném roce se k významným původcům nemocí majících za následek smrt již neřadil covid-19 včetně multisystémového zánětlivého syndromu, na jehož následky zemřelo 177 osob, tj. 1,3 % zemřelých).

Graf 1.8 Porodnost a úmrtnost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost v Moravskoslezském kraji

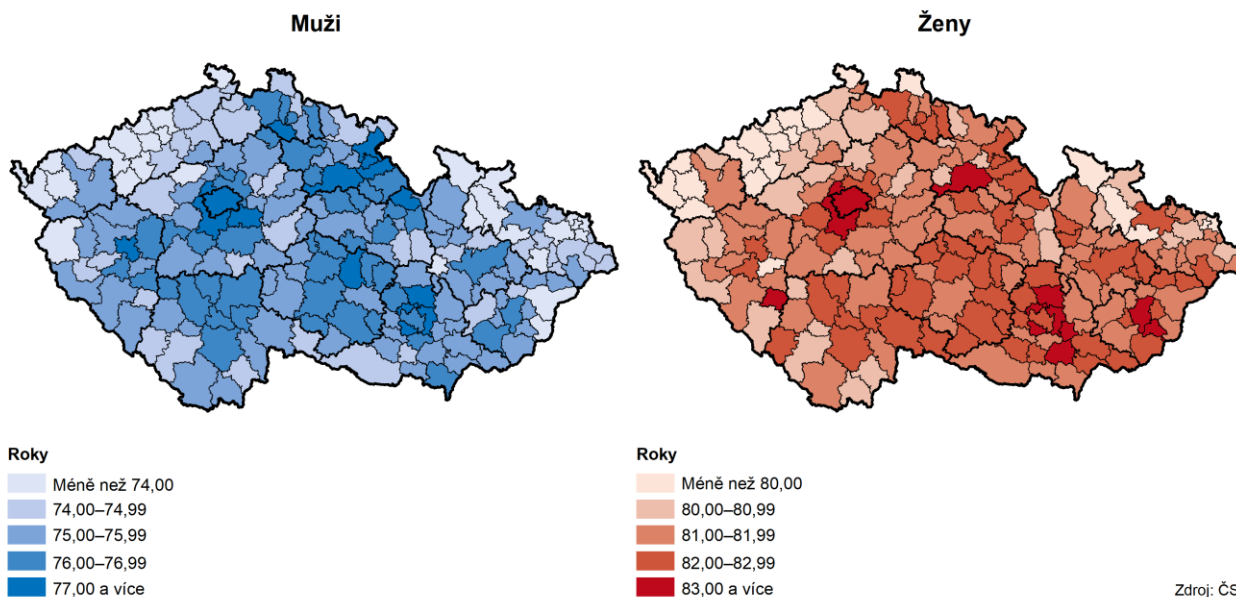
Zdroj: ČSÚ

Hodnoty novorozenecké a kojenecké úmrtnosti dlouhodobě klesají

Hodnoty novorozenecké úmrtnosti (zemřelí do 28 dnů po porodu na počtu živě narozených) i kojenecké úmrtnosti (zemřelí do 1 roku na počtu živě narozených) v Moravskoslezském kraji v roce 2023 byly ve srovnání s rokem 2018 nižší. Hodnota krajské kojenecké úmrtnosti (2,3 ‰) mírně přesahovala republikový průměr (2,2 ‰), zatímco krajská novorozenecká úmrtnost (1,2 ‰) byla pod republikovou úrovní (1,4 ‰).

Naděje dožití při narození podle pohlaví ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v letech 2019 až 2023

Zdroj: ČSÚ

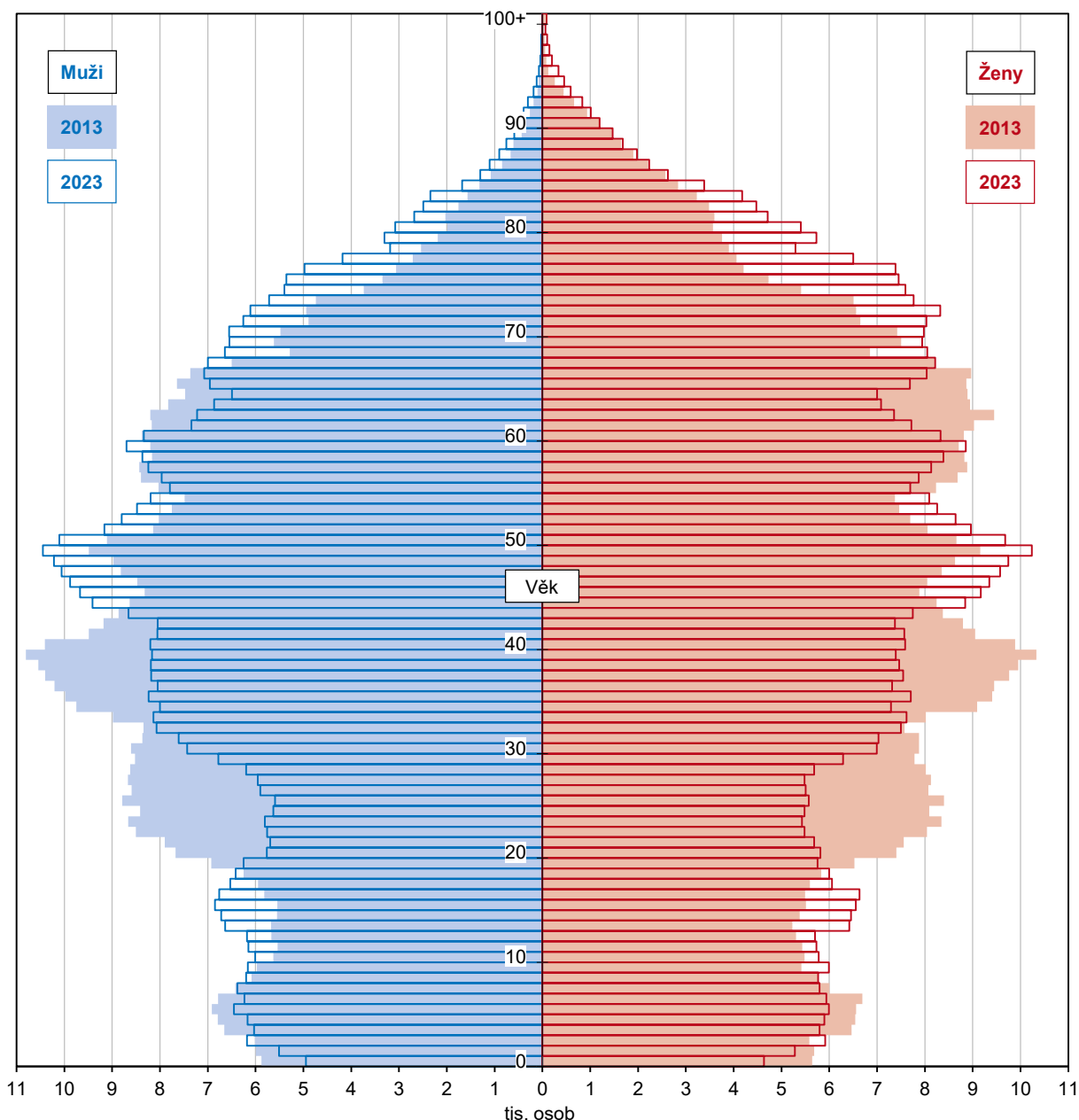
Naděje dožití mužů i žen se po epidemii koronaviru v posledních dvou letech prodloužila, nadále však patří k nejkratším v republice

Naděje dožití při narození, tzv. střední délka života, se do roku 2019 prodlužovala. V následujících dvou letech poznamenaných epidemií koronaviru došlo k jejímu zkrácení, přičemž vyšší pokles byl zaznamenán v případě mužů. Od roku 2022 se ale opětovně začala prodlužovat a v roce 2023 střední délka života mužů dosáhla 74,8 let a v případě žen 81,4 let. Proti roku 2021 se jednalo o nárůst u mužů o 2,1 let a u žen o 1,4 let. Napříč všemi kraji zůstala naděje dožití žen vyšší než naděje dožití mužů, přičemž největší genderový rozdíl 6,6 let vykázal Moravskoslezský kraj. V případě obou pohlaví se spolu s Ústeckým a Karlovarským krajem jednalo o nejkratší očekávané délky života. Pro ty, co se již dožili pětadesáti let věku, se střední délka života prodloužila na 80,7 let (muži), resp. 84,7 let (ženy).

Věková struktura obyvatel

Graf 1.9 Věkové složení obyvatel Moravskoslezského kraje v letech 2013 a 2023 (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ

Průměrný věk obyvatel kraje se postupně zvyšuje

Jedním z hlavních trendů demografického vývoje je stárnutí populace. Průměrný věk obyvatel v Moravskoslezském kraji se zvyšuje souvisle od jeho vzniku v roce 2000.

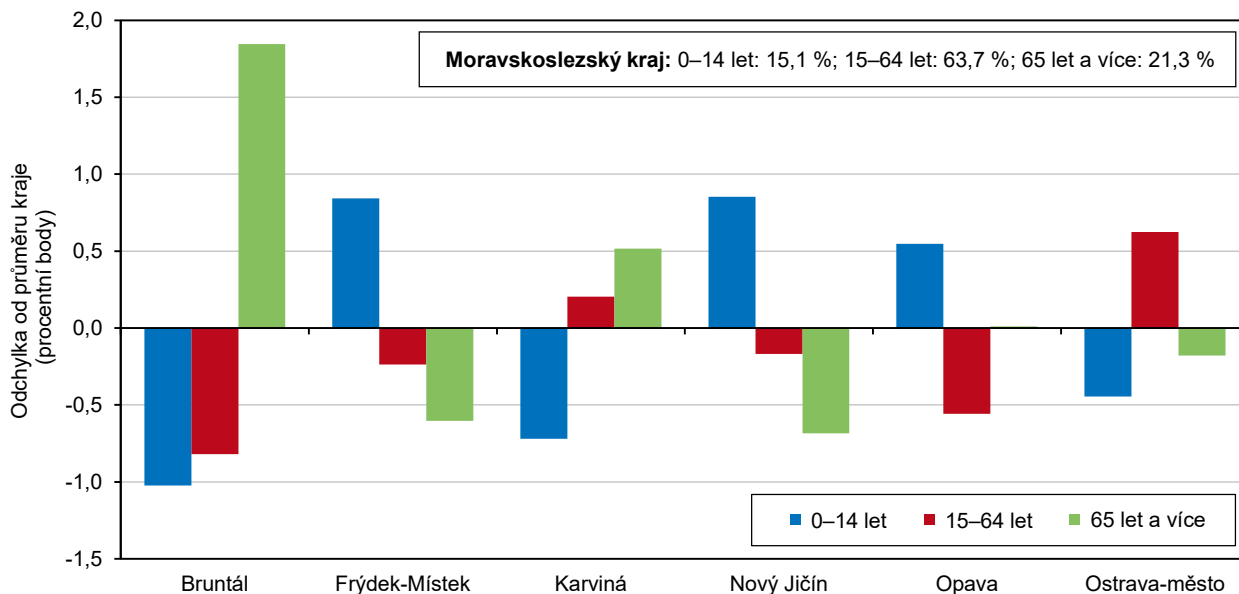
Koncem roku 2023 činil průměrný věk obyvatel kraje 43,5 let a proti roku 2003 vzrostl o 4,8 let, což bylo rychlejší tempo než v případě celého Česka (o 3,3 let). Průměrný věk byl vyšší v případě žen a činil 45,1 let, u mužů dosáhl 41,9 let. Z pohledu věkové struktury obyvatel celé republiky (42,8 let) se tak Moravskoslezský kraj řadil již mezi kraje s nadprůměrně starou populací, neboť pouze 3 ze 14 krajů dosahovaly vyššího průměrného věku. Tím průměrně nejmladším byl Středočeský kraj (41,5 let), naopak nejstarším Zlínský kraj s průměrným věkem 43,9 let. V rámci Moravskoslezského kraje najdeme nejstarší obyvatele v okresech Bruntál (44,4 let) a Karviná (44,2 let), což jsou okresy shodou okolností nejvíce zasažené zápornou migrací. Naopak nejmladší (42,9 let) byli obyvatelé v okrese Nový Jičín.

Dlouhodobě klesá podíl produktivní populace a roste podíl osob ve věku 65 let a více

Stárnutí obyvatel je ovlivňováno jednak počty narozených dětí, jednak nadějí dožití a migrací. V Moravskoslezském kraji od roku 2006 trvale klesá podíl produktivní populace ve věku 15 až 64 let. Zatímco ještě v roce 2006 dosáhl svého maxima 71,2 %, o 17 let později to bylo 63,7 %. Největší vliv měl na věkové složení obyvatel odchod populačně silných ročníků do důchodu. Tím vzrostl podíl obyvatel ve věku 65 let a více z 12,7 % v roce 2003 na 21,3 % v roce 2023. Podíl nejmladších obyvatel ve věku do 15 let na celkové populaci se za posledních 20 let výrazně nezměnil a osciloval na hranici 15 až 16 %. V roce 2023 dosáhl 15,1 %. V rámci okresů kraje byly patrné rozdíly ve věkovém složení obyvatel. Nejvyšší podíl osob v postproduktivním věku vykazala dvojice okresů s nejvyšším věkovým průměrem, tj. Bruntál (23,1 %) a Karviná (21,8 %).

Graf 1.10 Srovnání věkové struktury obyvatel v okresech Moravskoslezského kraje k 31. 12. 2023

Zdroj: ČSÚ

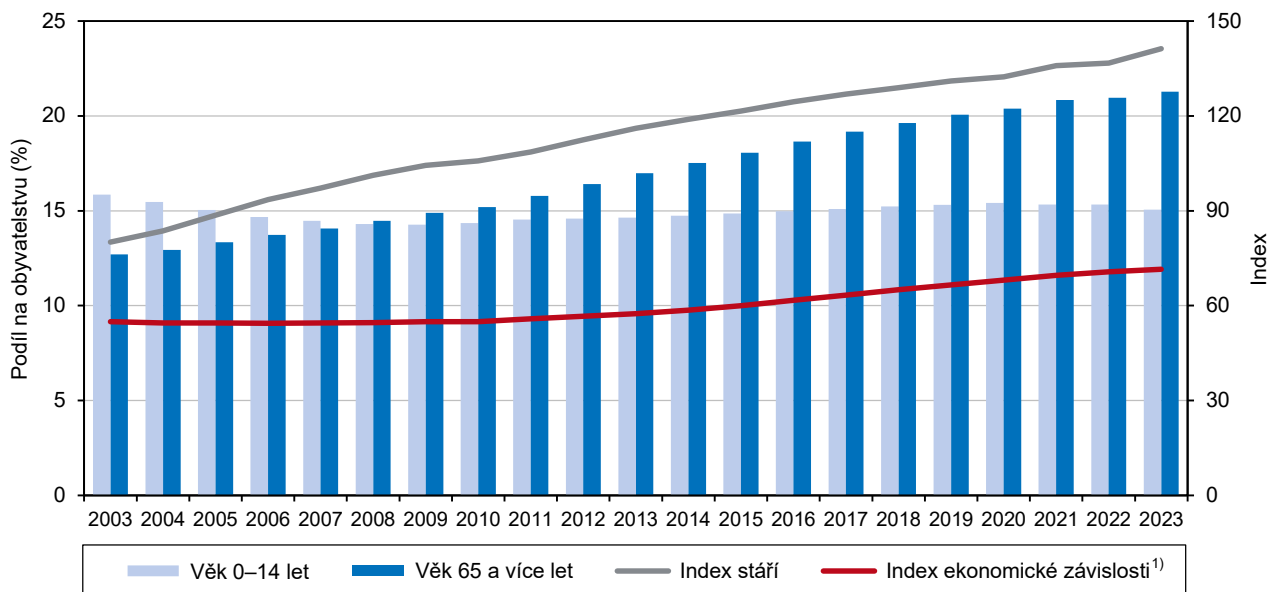
Věková struktura obyvatel se rychle mění, na 100 dětí již připadá 141 seniorů

Změny ve věkové struktuře obyvatel se odrazily do proměn indexů stáří a ekonomického závislosti. Index stáří, tj. údaj o počtu osob 65letých a starších připadajících na 100 dětí ve věku 0 až 14 let, se v Moravskoslezském kraji trvale zvyšoval. Zatímco v roce 2003 dosáhl index stáří hodnoty 80, koncem roku 2023 již na 100 dětí připadalo v kraji 141 seniorů. Hodnota indexu stáří v Moravskoslezském kraji byla sice nadprůměrná ve srovnání s celorepublikovým průměrem (129), ale zdaleka ne nejvyšší. Tou byla hodnota 145 v Královéhradeckém kraji, naopak nejnižší úroveň 106 dosáhla ve Středočeském kraji, což ukazuje na vyrovnaný počet nejmladších a nejstarších obyvatel.

Graf 1.11 Věková struktura a věkové indexy obyvatel v Moravskoslezském kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ počet osob ve věku 0–19 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 20–64 let

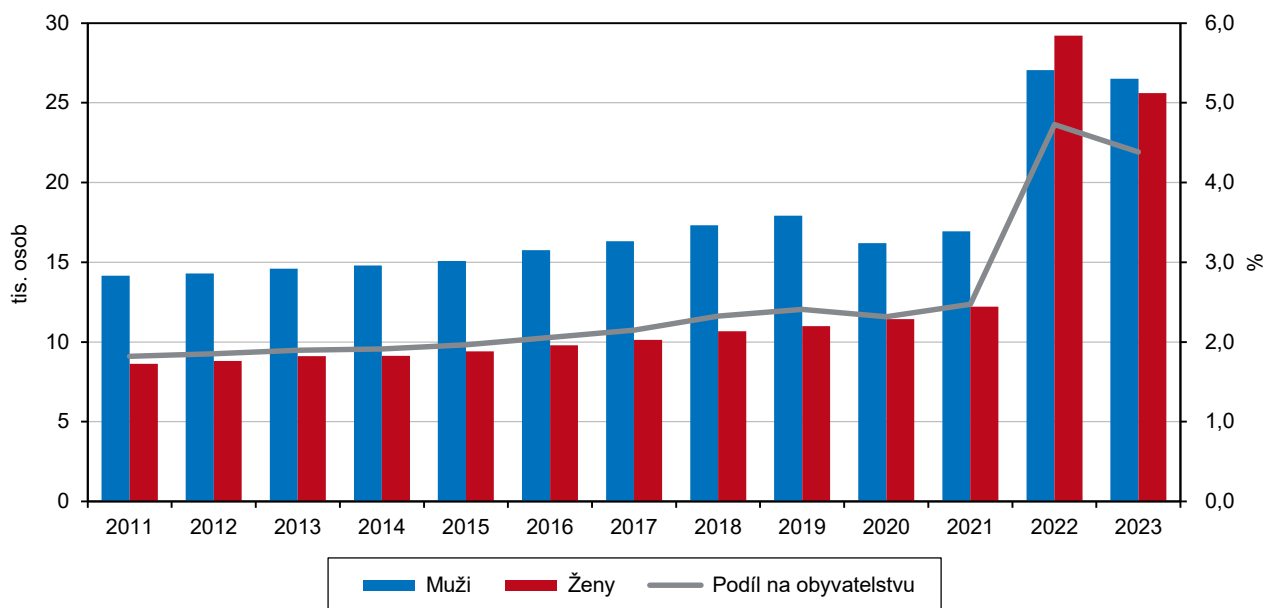
Index ekonomické závislosti zrychloval tempo růstu

Index ekonomické závislosti, který vyjadřuje poměr obyvatel ve věku 0 až 19 let a 65 let a více na 100 osob ve věku 20 až 64 let, prodělal změnu podstatně menší a rovněž jeho vývoj byl na rozdíl od indexu stáří odlišný. Mezi hraničními roky 2003 a 2023 vzrostl z 55 na 72, přičemž v období do roku 2010 se jeho hodnota téměř neměnila. V následujících letech index ekonomické závislosti rostl a tempo růstu postupně zrychlovalo až ke svému stávajícímu maximu v roce 2023. Mezi kraji se jednalo o čtvrtou nejnižší hodnotu. Vůbec nejnižší index ekonomické závislosti byl zaznamenán v hl. městě v Praze (65), na druhé straně žebříčku se umístil Královéhradecký kraj (77).

Cizinci

Graf 1.12 Cizinci (bez osob s platným azylem) v Moravskoslezském kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

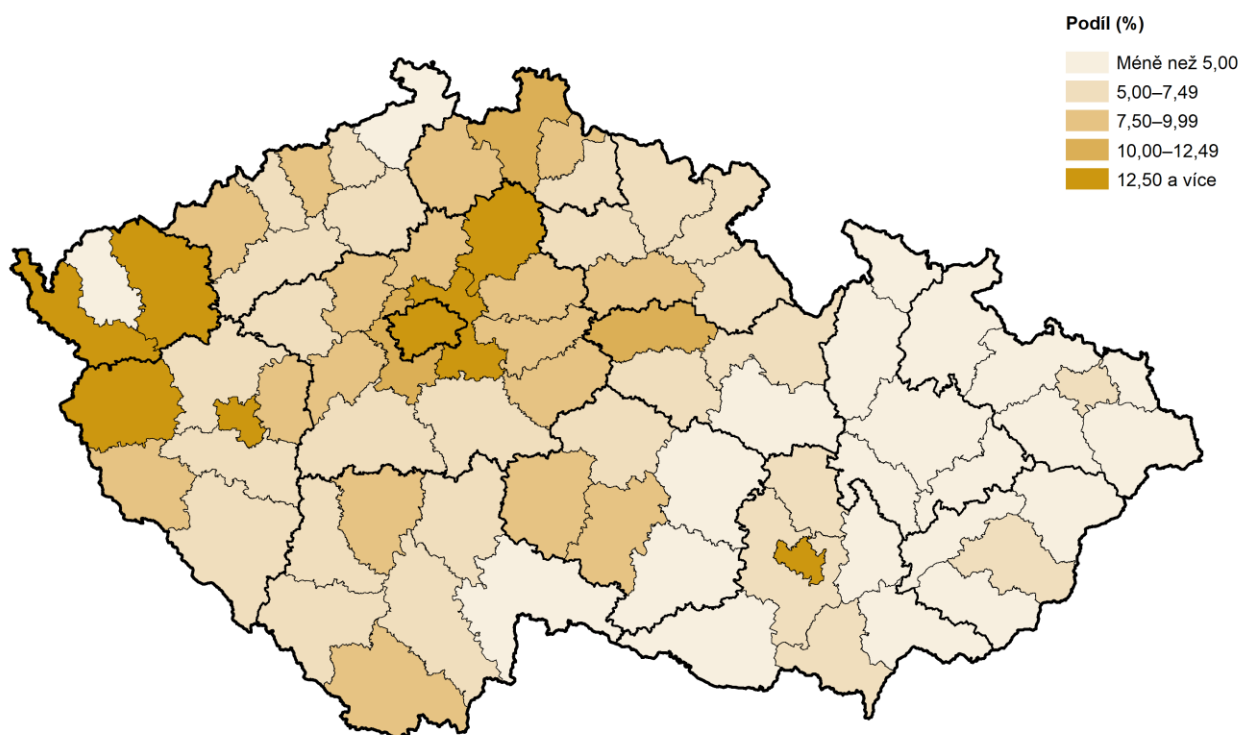
Podíl cizinců na populaci kraje byl v rámci Česka podprůměrný

Ke konci roku 2023 žilo na území kraje 52 105 cizinců (bez azylantů). Počet cizinců se v kraji meziročně snížil o 4 153 osob, tj. o 7,4 %. V dlouhodobém horizontu počet cizinců pozvolna rostl, výjimku představoval pouze rok 2020 s meziročním propadem o 1 267 osob. V roce 2022 došlo v souvislosti s válkou na Ukrajině ke skokovému navýšení jejich počtu o 93,0 % na 56 258 osob. Podíl cizinců na obyvatelstvu k 31. 12. 2023 činil 4,4 % a zařadil Moravskoslezský kraj na třetí nejnižší příčku v mezikrajském žebříčku. Nejvyšší podíl cizinců mělo hl. město Praha (24,7 %) a naopak nejméně jich žilo v Olomouckém a Zlínském kraji (shodně 4,3 %). V rámci celé republiky tvořili cizinci necelou desetinu (9,8 %) populace.

Mezi cizinci převažovali muži

Zastoupení mužů mezi cizinci je dlouhodobě vyšší než v případě žen. Výjimkou byl pouze rok 2022, kdy tomu bylo naopak. Až do roku 2019 se podíl mužů na cizincích v kraji blížil 62 %. V následujících dvou letech se tento podíl, zejména kvůli výraznému meziročnímu odlivu mužů-cizinců v roce 2020 (o 1 716 mužů), snížil na 58,6 %, resp. 58,1 % v roce 2021. Převaha žen-cizinek v roce 2022 byla způsobena významným meziročním nárůstem o 139,3 % (o 17 002 žen), čímž se zvýšil jejich podíl na celkovém počtu cizinců v kraji na 51,9 %. V roce 2023, kdy žilo na území kraje 26 499 mužů a 25 606 žen, se jejich podíly téměř vyrovnaly (50,9 % ku 49,1 %).

Cizinci v okresech k 31. 12. 2023

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Mezi cizinci byli nejvíce zastoupeni Ukrajinci, Slováci, Vietnamci a Poláci

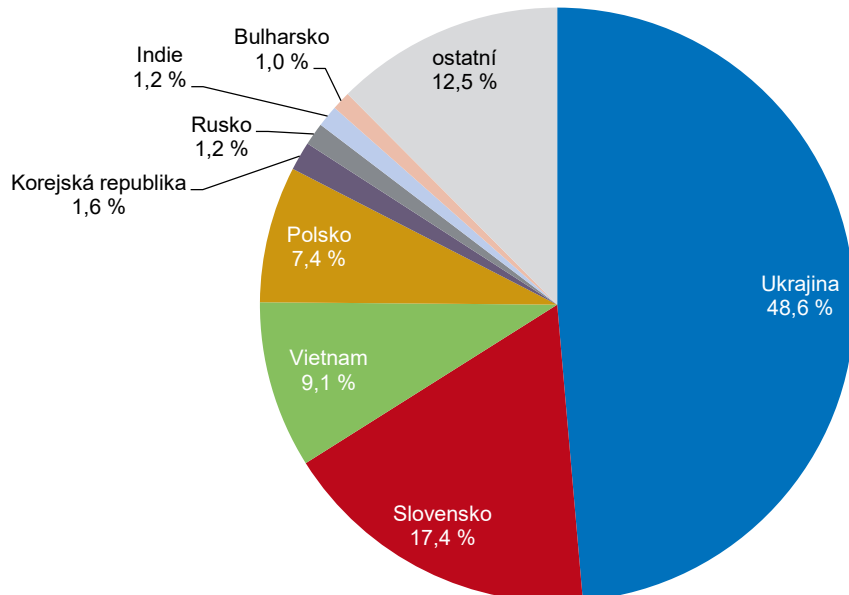
Válečný konflikt na Ukrajině měl zásadní vliv na strukturu cizinců podle státního občanství. Mezi cizinci v Moravskoslezském kraji na konci roku 2023 byli nejčetněji zastoupeni občané Ukrajiny s počtem 25 470 osob a jejich podíl 48,9 % z celku se proti roku 2021 zvýšil o 35,4 p. b. Druhou největší skupinu představovali občané Slovenska (9 126 osob), v jejich případě se podíl na všech cizincích snížil od roku 2018 o 15,3 p. b. na 17,5 %. Podobný vývoj byl zaznamenán i v případě občanů Polska, od roku 2018 se jejich podíl snížil o 12,4 p. b. na 7,5 %. Naopak v absolutním

měřítka každoročně mírně přibývalo občanů Vietnamu. Koncem roku 2023 jich v kraji pobývalo 4 760 osob a jejich podíl činil 9,1 %. Z celkového počtu cizinců bylo 29,7 % osob ze zemí Evropské unie (EU 27) a 70,3 % osob z ostatních zemí.

Graf 1.13 Cizinci podle státního občanství (bez osob s platným azylem) v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2023

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Graf 1.14 Cizinci (bez osob s platným azylem) podle krajů (stav k 31. 12.)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

